

UPPFÖRANDEKOD FÖR VINDKRAFTPROJEKTÖRER

SAMMANFATTNING

Svensk Vindkraftförning har på uppdrag av Energimyndigheten och i samarbete med Svensk Vindenergi tagit fram ett förslag till en Uppförandekod och Checklista för hur projektörer bör arbeta med information vid etablering av vindkraft.

Målet är att ta fram gemensamma rekommendationer för branschen hur projektörer ska arbeta med information vid uppförande av vindkraftverk.

Vid genomförande av projektet har utgångspunkten varit att inhämta den kunskap som redan finns hos projektörer och andra som berörs vid etablering av vindkraft. Dessutom studera relevant litteratur och genomföra studiebesök. Fokus har legat på vad som fungerat bra vad gäller information vid vindkraftetableringar. För att i dialog inhämta synpunkter från branschen bjöds vindkraftprojektörer in till ett seminarium 16 december i Stockholm. I genomförandet har även ingått att föra ut information om projektet och det har därför presenterats på ett externt seminarium i december 2009 och beskrivits i branschpress.

Totalt har ett 50-tal intervjuer genomförts med: **Icke-statliga organisationer:** Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF, Greenpeace, Sveriges ornitologiska förening, LRF, Svenska turistföreningen, SKL Kommentus, Hela Sverige ska leva och Föreningen Svenskt Landskapsskydd (avböjde att delta); **Myndigheter:** Boverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet; **Projektörer:** Vattenfall, Stena Renewables och Dala Vind. **Folkvalda:** kommunalpolitiker; **Övriga:** kommunalt anställda, närboende, jurister och kunniga i markfrågor.

Resultatet av arbetet är en rapport med förslag till **Uppförandekod för vindkraftprojektörer** och en **Checklista för vindkraftprojektörer för information vid etablering av vindkraft**.

Projektet har pågått från september 2009 till och med februari 2010.

Uppförandekoden och Checklistan är ett levande dokument som kommer att uppdateras vid behov. Hur dokumenten ska förvaltas är under diskussion hos Energimyndigheten.

Förslag och frågor kring Uppförandekoden och Checklistan hänvisas till:
Kajsa Olsson, telefon: 016-544 20 63 eller e-post: kajsa.olsson@energimyndigheten.se.

Uppförandekod för vindkraftprojektörer

Sverige har förbundit sig att öka andelen användning av förnybar energi. Vindkraften spelar då en viktig roll.

Ett vindkraftprojekt är ett samarbete mellan projektören, markägare, beslutsfattare, ideella organisationer och individer. Alla behöver ta ansvar för information, kommunikation och konsultation för att uppnå en långsiktig och väl förankrad lösning.

Uppförandekod för vindkraftprojektörer är vindkraftbranschens sätt att visa att man tar sitt ansvar. Koden som är en frivillig överenskommelse mellan Energimyndigheten, branschföreträdare och projektörer för information vid etablering av vindkraft är ett åtagande utöver vad lagen kräver.

I samband med en vindkrafttablering **ska** de vindkraftprojektörer som åtagit sig att följa Uppförandekoden i sin information, kommunikation och konsultation:

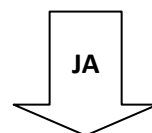
1. Vara en "ambassadör" för vindkraften och ta ansvar för branschens rykte genom att erbjuda allmän information om vindkraft och arbeta för långsiktiga samt väl förankrade lösningar.
2. Uppträda ärligt och öppet. Tillhandahålla väsentlig information om projektet så mycket som kan förväntas av en aktör på en konkurrensutsatt marknad.
3. Se de som väsentligt påverkas av projektet, i första hand som en resurs där man tillsammans arbetar för att hitta långsiktiga och väl förankrade lösningar.
4. Söka information om och kartlägga andra intressen om det finns konkurrens om platsen. Därefter värdera projektets intressen mot andras och om möjligt göra det i samråd med intressenterna.
5. Informera om projektet och dess planer när det finns något av värde att framföra så tidigt som möjligt och i en ordning anpassad till intressenternas påverkan och engagemang.
6. Erbjud dialog med intressenterna och se till att det finns lämpliga verktyg för det.
7. Besvara alla frågor om vindkraft och projektet som kan anses vara rimligt.
8. Ta ansvar för att informationen till intressenterna är tydlig, saklig, korrekt, avvägd i tiden och delges på ett sätt som mottagaren kan förstå.
9. Genom hela projektet arbeta för att skapa goda förutsättningar för nya projekt.

Checklista – punkter som minst bör beaktas av vindkraftprojektörer vid vindkraftetableringar

1. Förberedande arbete–En första kontakt

När projektören identifierat en intressant plats för vindkraftetablering påbörjas arbete med information, kommunikation och konsultation. Kontakt söks med intressenter, de som har stora intressen och förväntar sig tidig information, som t ex kommuner, länsstyrelser och markägare.

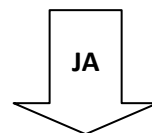
- Har intressenterna fått relevant information om vindkraft och projektet?
- Finns en bred och väl förankrad lösning bland berörda markägare?
- Om det finns andra planer på vindkraftetablering i området som påverkar varandra; finns det en bred och väl förankrad lösning för alla inblandade?

2. Förstudie – Utvidgad kontakt med lokala individer, grupper och organisationer

Projektören introducerar projektet hos en större krets med lokal anknytning som t ex organisationer, större krets närboende, och massmedier.

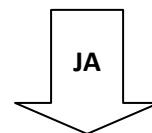
- Har intressenterna fått riktig information om vindkraft och projektet? (Se exempel på informationsbrev nedan som är avsett för lokal spridning.)
- Finns kontaktuppgifter till projektören dit intressenterna kan vända sig?

3. Projektering–Fortsatt kontakt

Ökat och formaliserat arbete med intressenterna vad gäller information, kommunikation och konsultation.

- Finns etablerade och fungerande möjligheter till dialog mellan projektören och intressenterna?
- Blir frågor, synpunkter och kommentarer utredda och besvarade i den mån det är möjligt?
- Om det erbjuds möjligheter till påverkan; är det klart inom vilka ramar?

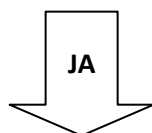

4. Tillstånd

5. Upphandling och uppförande–Fortsatt kontakt

Projektets huvudsakliga utformning är klar, men möjligheten till information, kommunikation och konsultation finns fortfarande kvar. T ex via webbplatser, skriftlig information, studiebesök och genom media.

- Finns det etablerade sätt att informera om vad som händer i framförallt byggfasen och när? (Till exempel planerade arbeten såsom skrymmande transporter.)
- Finns kända kontaktvägar om man behöver komma i kontakt med vindkraftprojektören vid t ex oförutsedda händelser?

6. Drifttagning–Projektet avslutas och vindkraftverk tas i drift

- Finns möjlighet för intresserade att få information om att projektet är avslutat och hur det slutat?
- Finns kända kontaktvägar om man behöver komma i kontakt med vindkraftprojektören vid t ex oförutsedda händelser?

Exempel informationsbrev om möjlig vindkraftsetablering

Nedan ges exempel på informationsbrev från projektören från ett av Vattenfalls projekt.

Stockholm i mars 2010

Vattenfall gör tummen upp för mer vindkraft i Västerbotten

Vindkraft är en hömpelare i Vattenfalls klimatarbete och satsning på förnybar elproduktion. Just nu bygger vi åtta vindkraftparker i sex länder som redan till 2011 kommer att fördubbla vår produktion av el från vindkraft jämfört med idag.

I Åsele kommun byggs Stor-Rotliden, vår hittills största vindkraftpark på land, och i Skåne bygger vi Östra Herrestad. Utanför Englands sydostkust bygger vi Thanet vindkraftpark – världens största till havs.

Två nya vindkraftparker på fyra berg – förnybar el till närmare 115 000 hem

Vattenfall undersöker nu möjligheterna att etablera vindkraft på Fäbodberget i Åsele kommun och Flakaträsk i Lycksele kommun samt på Blakliden och Granliden i Åsele kommun.

Enligt våra tidiga förstudier räknar vi med att kunna bygga närmare 80 vindkraftverk på de här fyra bergen. Tillsammans beräknas de producera cirka 575 GWh om året, vilket motsvarar hushållsel till 115 000 hem. Räknar vi också in de 40 vindkraftverken på Stor-Rotliden som vi nu bygger så räcker elen till för att köra mer än hälften av alla eldrivna tåg i Sverige!

Vattenfall
Vindkraft AB
162 87 Stockholm
Tel: 08 -739 50 00

Varför just här?

Den viktigaste förutsättningen för ett vindkraftprojekt är att vindförhållandena är goda. Fleråriga vinddata från Stor-Rotliden och kompletterande vindmätningar på Flakaträsk och Blakliden visar att det blåser riktigt bra på bergen runt Fredrika. Våra förstudier visar också att områdena har bra förutsättningar för att uppfylla andra viktiga kriterier som berör närboende, natur- och kulturmiljö samt infrastruktur.

Vi har därför beslutat att gå vidare med projekten och undersöka möjligheterna att etablera vindkraft på bergen Fäbodberget och Flakaträsk samt på bergen Blakliden och Granliden.

Välkommen att höra av dig

På Vattenfall arbetar vi aktivt med information och kunskapsspridning kring våra vindkraftprojekt. Vi planerar att inom en snar framtid bjuda in närboende, allmänhet och intressenter till informationsmöten och samråd. Det kommer också hela tiden finnas uppdaterad och aktuell information om projekten på www.vattenfall.se/fabodbergetvind och www.vattenfall.se/blaklidenvind

Besök dem gärna!

Om du har frågor, synpunkter eller funderingar kring projekten så är du alltid välkommen att höra av dig direkt till oss eller till vår kommunikatör Ulf Andersson som nås på 08-739 55 48 eller på ulf.andersson@vattenfall.com

Med vänlig hälsning

Anna Wenell
Projektledare
Projekt Fäbodberget
08-739 61 55
anna.wenell@vattenfall.com

Jonas Weinz
Projektledare
Projekt Blakliden
0820-77 389
jonas.weinz@vattenfall.com

Vattenfall
Vindkraft AB
162 87 Stockholm
Tel: 08-739 50 00

Innehåll

Sammanfattning

Inledning.....	7
Bakgrund	7
Mål.....	7
Resultat.....	7
Tidplan.....	7
Projektorganisation	7
Allmänt om uppförandekod och etiska regler	8
Definition	8
Tidigare och pågående arbeten.....	8
Genomförande	9
Det lokala perspektivet – Dalarna	9
Det nationella perspektivet.....	11
Litteraturstudie.....	13
Markägarfrågor	15
Litteraturförteckning	16

Inledning

Bakgrund

Vad är det som gör att vissa vindkraftetableringar kan uppföras i en bra dialog mellan de berörda, medan andra kör fast i segdragna konflikter? Det finns naturligtvis flera förklaringar, men en mycket viktig del är hur projektörer informerar närboende och massmedier om projektet. Ett öppet och genomtänkt arbetssätt ger en smidigare process. En vindkraftetablering som omges av misstro och rykesspridning, riskerar att slå mot projekt på andra håll och i förlängningen försvåra målen för utbyggnad av vindkraft på nationell nivå.

Genom att ta fram de goda exemplen, diskutera med berörda projektörer och kringboende med olika inställning till landbaserad vindkraft, har Svensk Vindkraftförning i samarbete med bland andra Energimyndigheten och Svensk Vindenergi tagit fram en Uppförandekod.

Lokalbefolkningen viktig

I många fall finns redan kunskapen bland vindkraftprojektörerna och andra berörda organisationer. Den behöver samlas och spridas, också för att lokalbefolkningen ska veta vad de kan förvänta sig av projektörerna. En kod för kommunikation kring vindkraftprojekt är därför befogad att ta fram. I ett sådant arbete är det även lämpligt att ta in synpunkter från andra som påverkas vid ett vindkraftprojekt för att belysa flera olika aspekter och få en bredare förankring.

Energimyndigheten har genom det nationella Nätverket för vindbruk tilldelat Svensk Vindkraftförning medel för att genomföra ett projekt Uppförandekod för vindkraft. En viktig del i projektet är att få en bred syn på frågan. Det är därför viktigt att fånga upp olika synpunkter på vindkraftetableringar. Resultatet av etapp 1 ska bli en checklista som med rekommendationer för hur vindkraftprojektörer bör kommunicera med berörda vid projektering av vindkraftverk.

Mål

Målet är branschgemensamma rekommendationer för hur projektörer ska arbeta med information vid uppförande av vindkraftverk.

Resultat

Resultatet av arbetet är en rapport med förslag till **Uppförandekod för vindkraftprojektörer** och en **Checklista för vindkraftprojektörer för information vid vindkraftetableringar**.

Tidplan

Projektet har pågått från september 2009 till och med februari 2010.

Projektorganisation

I referensgruppen har ingått: Kajsa Olsson, Energimyndigheten, Jan-Åke Jacobson, Svensk Vindkraftförning, Gunnar Fredriksson och Monica Bracco Svensk Vindenergi.

I projektgruppen har ingått: Tomas Söderlund, projektledare samt Åsa Elmqvist och Örjan Hedblom, Svensk Vindkraftförning.

Allmänt om uppförandekod och etiska regler

Definition

En generell fastslagen och exakt definition av vad uppförandekod är har inte kunna hittats vid de sonderingar som gjorts. Däremot finns dokument som definierar uppförandekod utifrån egna specifika behov. Ett exempel på en sådan specifik definition är International Federation of Accountants som fritt översatt lyder: **Principer, värderingar, normer eller regler för uppförande som ger vägledning för en organisations beslut, beteende och verksamhet på ett sätt som (a) bidrar till lönsamheten av dess ägare, och (b) respekterar alla delar som påverkas i dess verksamhet.**

Tidigare och pågående arbeten

Råd om informationshantering finns i olika sammanhang. Nedan ges några exempel på tidigare genomfört och pågående arbeten som är relevant för projektet.

Forskning

Det finns idag olika projekt som mer eller mindre forskar om kommunikation och vindkraft. Det gäller t ex inom *Lokala förankringsprocesser och Möte mellan aktörer i vid vindkraftetableringar* och som pågår april 2006 – december 2009. Projektet syftar till att skapa förståelse för hur olika arbetssätt vid planering och etablering av vindkraft kan påverka allmänhetens attityder till aktuella planer på vindkraftetableringar i närliggande havsområden. I projektet undersöks hur vindkraftexploater, politiker och tjänstemän kommunicerar och arbetar i de tre kommunerna Torsås, Mörbylånga och Skurup. Projektgruppen hann inte få ta del av resultatet innan Uppförandekod slutfördes.

Ett annat exempel är *Människa och vindkraft – mötet mellan olika aktörer i vindkraftprojekt* som pågår januari 2006 – december 2009. Syftet är att identifiera strategier för att överbrygga de motsättningar som riskerar att uppstå vid uppförandet av vindkraftverk. Fokus ligger på den sociala kontexten där projektet studerar planerings- och etableringsprocessen av främst Lillgrund vindkraftpark. Projektet samarbetar med projektet "*Lokala förankringsprocesser vid vindkraftetablering*". Projektgruppen hann inte få ta del av resultatet innan Uppförandekod slutfördes.

Projektörernas egna koder

En del projektörer som projektet varit i kontakt med säger sig ha egna modeller för hur de arbetar med kommunikation. En del skriftligen, men även som inarbetad praxis som inte är nedtecknad.

Internationellt

Enklare sökningar på Internet har visat att det finns en del uppförandekoder för vindkraftprojektörer i andra länder som till exempel USA, men då med en annan fokus än på information. Mer intressant är då två skrifter från *British Wind Energy Association*:

- *Best Practice Guidelines: Consultation for Offshore Wind Energy Developments* från 2002 som bland annat uppmuntrar "konsultation" kring vindkraftetableringar.
- *Best Practice Guidelines for Wind Energy Development* från 1994 som bland annat genom ett flödesschema visar vad som är viktigt att tänka på vid en vindkraftetablering.

Andra branscher

Exempel från andra branscher är Svensk Energis Etiska riktlinjer från 2000.

Genomförande

När en vindkraftetablering diskuteras är det förstås inte bara en fråga för projektören. Individer, grupper eller organisationer som kan påverka eller väsentligt påverkas av etableringen kallas här *intressenter*. För att projektet ska bli väl förankrat finns det ett behov av att projektören och intressenterna gemensamt tar sitt ansvar vad gäller information, kommunikation och konsultation.

I arbetet med att ta fram en uppförandekod och checklistan har projektet därför sökt kontakt med och genomfört intervjuer med såväl projektörer som intressenter om deras syn information vid vindkraftetableringar.

För att få ett lokalt och nationellt perspektiv har arbetet delats in i två delar där första delen bestod av besök i Dalarna och andra delen kontakt med rikstäckande organisationer. Stor vikt har också lagts vid att sprida information om projektet och det har därför presenterats på Svensk Vindenergis medlemsseminarium och i press.

De intressenter som projektet tog kontakt med var: icke-statliga organisationer, myndigheter, projektörer folkvalda, kommunalanställda samt övriga som närboende, jurister och kunniga i markfrågor.

Det lokala perspektivet – Dalarna

I november 2009 genomfördes studiebesök vid vindkraftparkerna Högberget i Falu kommun och Saxberget i Ludvika kommun. Båda etableringarna har i olika sammanhang beskrivits som goda exempel på vindkraftprojekt. Studiebesöken följdes av samtal med projektörer och intressenter.

I de tre olika samtalen om information i samband med vindkraftetableringar vid Högberget och Saxberget deltog: vindkraftprojektören Dala Vind, kommunalpolitiker, kommunalanställd planarkitekt, en representant för Naturskyddsföreningen, två representanter för turistnäringen (skidspår) och två representanter för lokalbefolkningen och tre närboende invid vindkraftetableringen. En del intervjuade hade dubbla roller som t ex representanter för turistnäringen och närboende.

Vad fungerade bra vid de aktuella etableringarna, vad är viktigt att tänka på, vad kan göras bättre i framtiden:

- Sök information tidigt – på kommuners hemsidor finns, översiktsplaner där intresset för vindkraft har vägts mot andra intressen vilket kan ge information som underlättar projekten.
- Val av ordning för information – markägare bör kontaktas först av alla och därefter de närmast berörda (boende) för att sen vidga cirkeln till andra berörda längre bort.
- Kontakta kommunen tidigt och för en dialog om placeringar och annat genom hela projektet
- Kontaktperson hos projektören – hos projektören ska finnas EN kontaktperson
- Närvaro – en projektör som syns återkommande gånger på platsen upplevs som positivt.
- Lokala "ambassadörer" – låt personer från trakten som vill och kan förmedla informationen mellan projektören och allmänheten också göra det.
- Dialog – tänk på att inte bara ge information utan även ta emot synpunkter. För en saklig, ärlig och förstående dialog med de närmast boende som berörs mycket och som kanske mer ser de negativa aspekterna framför de positiva med vindkraftetableringen.

- Möjlighet att yttra sig – ett snabbt genomfört projekt kan av vissa upplevas som att de aldrig gavs möjlighet till att yttra sig. En kort genomförandetid bör därför vägas mot hur andra intressen ser på det på det i ett längre perspektiv.
- Viktigt hantera synpunkter – samråd fyller en funktion och är inte bara något som ska ”klaras av” och det är viktigt att projektören hanterar olika synpunkter som ges.
- Ge relevant information – tänk igenom vad de som berörs är intresserade av att veta.
- Insyn – om möjligt ge visa upp projektet för dem som så önskar.
- Medier – projektören måste ta sig tid att prata med pressen. Motsatsen kan leda till misstanke att man t ex försöker dölja något.
- Lova inte mer än du kan hålla – när det gäller lokala önskemål, var tydlig med vad du lovar och sätt gränser.
- Fotomontage – upplevs som viktigt och bör presenteras tidigt i projektet och rådgör gärna med kommunen om fotopunkter.
- Andra områden – visa stor hänsyn till natur-, friluft-, kultur- och bostads- och fritidshusområden.
- Var tydlig med när du önskar uppmärksamhet – annonsera och affischera om samråd med mera tydligt och använd gärna en bild på ett vindkraftverk.
- Samrådsmötet bör ägnas åt själva projektet – minimera reklam för företaget, satsa på att informera om projektet samt lyssna, svara och förklara.
- Information i byggfasen – informera om stora transporter som hindrar övrig trafik.

Det är också troligt att andra närliggande projekt fått inspiration från Högberget. Ett projekt som uppfattas som ”lyckat” genererar gärna nya i närområde med samma projektörer.

Figur 1. Placering av vindkraftverk kan ibland göras på olika sätt utan att det nämnvärt påverkar driften. Här ses Torkel Berg, planarkitekt i Ludvika kommun som fick gehör för sin idé om placering av vindkraftverk i en båge vilket han ansåg bättre passade in i landskapet.

Det nationella perspektivet

Efter förarbetet med Dalarna genomfördes intervjuer med rikstäckande icke-statliga organisationer (övervägande ideella), myndigheter och projektörer. Frågorna var likartade, men eftersom de intervjuade organisationerna har olika syften var det nödvändigt att anpassa frågorna. Frågorna och svaren ska därför ses som ett kvalitativt arbete och inte kvantitativt.

Organisationer som intervjuades var: Vattenfall, Stena Renewables, Boverket, Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden (WWF), Greenpeace, Sveriges ornitologiska förening, LRF, Svenska turistföreningen, SKL Kommentus, Hela Sverige ska leva och Föreningen Svenskt Landskapskydd (den sistnämnda avböjde att delta).

Samtalen diskuterade tre huvudfrågor: Exempel på vad och när informationen fungerat bra vid en vindkraftetablering, idéer om hur det skulle kunna fungera ännu bättre och finns det någon skrift där man kan utläsa vad er organisation förväntar sig av projektörerna för i första hand information?

Svaren från de olika personerna och organisationerna har sammanställts, redigerats och redovisas nedan.

Exempel på vad och när informationen fungerat bra vid vindkraftetableringar var svårt för de nationella organisationerna att svara på eftersom de sällan såg enskilda projekt. Däremot hade de

generella synpunkter på vad projektören bör tänka på vad gäller information vid vindkraftetableringar.

Information vid vindkraftetableringar som projektören bör tänka på:

- Börja prata med markägare och andra som behöver tidig information i projektet.
- Om man har alternativa platser för vindkraftetableringen är det önskvärt att man redovisar dem. Både som ett grovt förslag och finjustering i ett senare skede.
- Det är viktigt att lyssna på lokalbefolkningen innan man lägger fram konkreta förslag.
- Tala med närboende och förbered dem på vad som kommer att ske innan de blir kallade till samråd.
- Visa upp sig själv för omgivningen.
- Personlig kontakt är viktigt och beställarföretagen bör själva ta personlig kontakt med berörda
- Vara öppen och ärlig.
- Erbjud dialog.
- Lämna korrekta uppgifter som underlag om ljud, skuggor och säkerhetsfrågor. De måste vara tydliga och stämma överens med den aktuella etableringens utförande (t ex höjd, antal osv).
- Ge berörda tid för att undersöka och förstå hur vindkraften kan integreras med de lokala intressena och stegvis låta förslaget växa fram så att det finns möjlighet att lämna synpunkter.
- Förankra projektet långsiktigt genom att tänka på vikten av befolkningens inställning till vindkraft i det aktuella läget och även framåt i tiden. Vid en eventuell vidare utbyggnad och när samma projektör eller någon annan skall gå in i området.
- Se platsens historia och fundera på hur vindkraften kan integreras i det som redan finns.

Skrifter där organisationer beskriver vilken information som förväntas av projektörerna vid vindkraftetableringar: Se kapitel Litteraturförteckning punkt 1 till 8.

Idéer om hur det skulle kunna fungera ännu bättre:

En del projektörer anlitar konsulter som är experter på ljud från vindkraft. De kan t ex vid samråd dels spela upp ljud från vindkraftverk i högtalare och dels svara på frågor om ljud. Det skulle kunna bli mer allmänt spritt och ytterligare ett sätt att öka informationen om vad som händer vid en vindkraftetablering.

Projektörer

Förutom Dala Vind som beskrev hur de arbetade med information i samband med projektets studiebesök i Dalarna intervjuades Vattenfall och Stena Renewables.

Vattenfall arbetar med att införa enhetliga processer och arbetssätt på samtliga marknader med lokala variationer beroende på marknad. Tanken är att arbeta enhetligt "the Vattenfall way" för att skapa tydlighet i all kommunikation men också att tillåta viss variation där lagar, regler och annat skiljer sig åt.

Exempel på när Vattenfall tyckte informationen fungerade bra var Havsbaserade Lillgrund och landsbaserade Ryningsnäs. I Ryningsnäs har Vattenfall sedan i oktober 2008 två stycken N-90 2,5 MW i skogsmiljö i Småland. Flera saker tyckte Vattenfall själva fungerade bra i de projekten. Ett exempel var att Vattenfall fick lokal acceptans genom dialog med närboende, genom att vara närvarande och ta till sig kunskap om området. I Ryningsnäs ersattes informationsmöten med Öppet hus. Öppet hus med utställningar och stationer där besökarna fick veta mer om olika delar av den tänkta vindkraftsetableringen. Det visade sig öppna upp för ökad dialog med fler synpunkter än vid möten.

Nyckelord; använd sunt förnuft, ge projektet tid, bemöt folk med respekt och bemöt påstående. Exempel på informationsbrev från Vattenfalls projekt i Hjuleberg i Falkenberg finns i Sammanfattning.

Stena Renewable berättade övergripande om sin syn på information och gav olika exempel.

Även andra projektörer har haft möjlighet att yttra sig om koden. Ett utkast till rapport skickades i början på december 2009 till vindkraftprojektörer för kännedom och möjlighet för dem att yttra sig. Därefter presenterades och diskuterades utkastet på ett seminarium 16 december 2009 i Stockholm med projektörer.

Litteraturstudie

Om information och kommunikation, relevanta synpunkter:

Lillgrund

I Processen runt Lillgrund. Lillgrundsprocessen, Utgiven 2009 beskriver Vattenfall sitt arbete med den havsbaserade vindkraftsetableringen. I kapitlet Kommunikation och acceptans beskrivs kommunikationsarbetet som både var omfattande och hade många inslag. Exempel på huvudfrågor som man ställde sig var: VAD ska kommuniceras, till VEM ska det kommuniceras och HUR ska det kommuniceras.

Erfarenheter av vindkraftsetablering – Förankring, acceptans och motstånd

Slutsatser från Erfarenheter av vindkraftsetablering – Förankring, acceptans och motstånd relevanta för projektet visas nedan.

- Ta reda på hela spännvidden i olika lokala gruppers inställning till att etablera vindkraft på platsen; ta även reda på vilka grupper som tycker vad i frågan och vilken kunskap de har om vindkraft.
- Se den lokala inställningen och engagemanget som en flerårig, föränderlig process. En positiv syn bör vårdas och en initialt negativ syn kan bli till positivt engagemang.
- Skaffa gedigen kunskap om lokalsamhällets historia, kultur och nutida utmaningar, för att på så sätt identifiera möjligheter för lokalsamhället som kan kopplas till projektet.
- Var tydlig med vad processen handlar om. Gäller det översiktsplanering för att identifiera områden lämpliga för vindkraft, var tydlig med att denna planering är avgörande för placering, storlek och utformning av framtida konkreta projektförslag i området.
- Bjud **inte** in berörda till deltagande om det inte finns möjlighet till inflytande.
- Om man har en deltagandeprocess måste synpunkter kunna leda till förändring eller till utredningar med noggrann återkoppling.
- Överväg alternativa former av ekonomiskt deltagande som endast kräver små investeringar av befolkningen.
- Driv inte igenom projekt i områden med stort motstånd.”

Mer specifikt vad gäller kommunikation anges i kapitel 7.3 Deltagande och kommunikation förslag nedan:

- Var medveten om att tidpunkten för när vindkraftsaktörer börjar kommunicera om projekt har stor betydelse. Det är vanligt att diskussion och information kommer för sent, vilket gör att lokala grupper blir mer negativt inställda än vad de skulle ha blivit om diskussionen startat i god tid före beslut.
- Var tydlig med vad processen handlar om. Gäller det översiktsplanering för att identifiera områden lämpliga för vindkraft, var tydlig med att denna planering är avgörande för placering, storlek och utformning av framtida konkreta projektförslag i området.
- Presentera helst inte etableringen som en ja eller nej-fråga (och inte heller som en redan avgjord ja-fråga). Presentera hellre några olika förslag som allmänhet och andra lokala aktörer får ta ställning till och kanske vidareutveckla.

Vindkraftshandboken

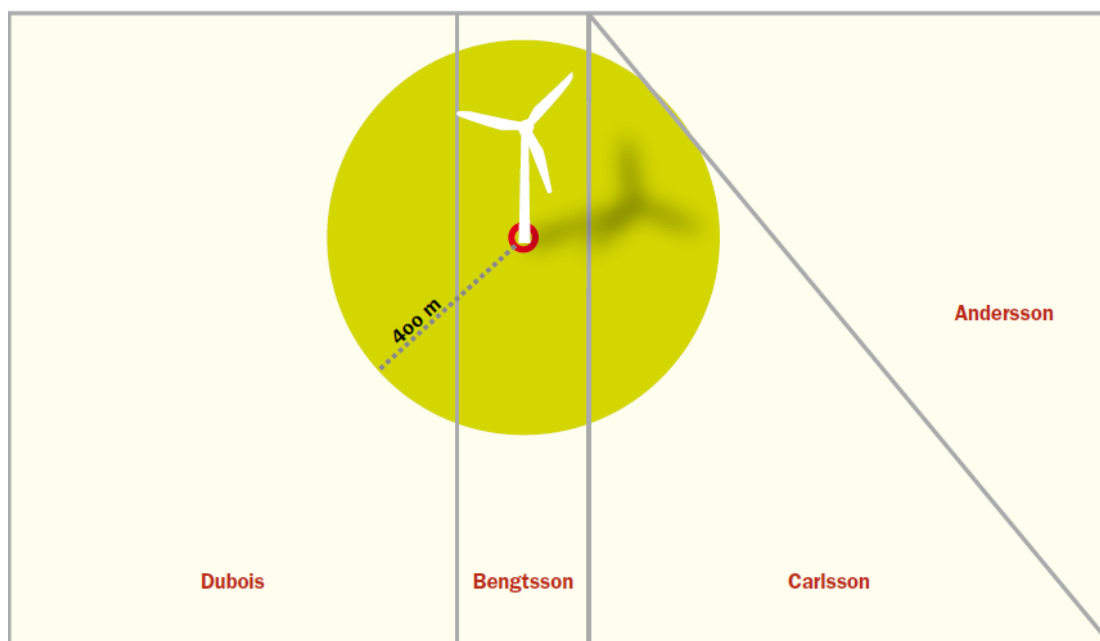
I Vindkraftshandboken från 2009 finns i kapitlet Information och samråd råd från Triventus att tänka på i samrådet med allmänheten enligt miljöbalken. Se nedan.

- Genomför alltid ett samrådsförfarande trots att det inte krävs enligt miljöbalken.
- Var påläst på området samt om vilka eventuella motstående intressen som finns i området.
- För bra diskussioner om vilka eventuella problem/motstående intressen det finns i området samt hur detta kan lösas.
- För diskussioner om huruvida det är något i området som behöver utredas t.ex. fågelinventering, arkeologisk utredning, marinbiologiska studier.
- Skicka ut inbjudan i god tid före, både via annonser i tidningar samt som personlig inbjudan till sakägarna.
- Ge information om projektet i form av samrådsunderlag samt eventuellt en utställning innan informationsmötet, detta för att sakägarna i lugn och ro kan sätta sig in i planerna om verksamheten som planeras i deras närområde.
- Ge informationen på rätt nivå.
- Lyssna på den lokalkunskap som befolkningen i närområdet har, t ex finns det något känsligt i området, behöver något utredas osv.
- Informera allmänheten om vilka utredningar som kommer att genomföras samt hur resultaten kommer att presenteras.
- Verkens placeringar ska inte vara helt fastslagna vid samrådet. Då kan allmänheten komma med synpunkter som går att beakta och ta hänsyn till.
- Ge möjligheten för allmänheten att även efter samrådet komma med frågor.
- Erbjud närboende ljud- och skuggberäkningar för den egna bostaden.
- Ge allmänheten möjlighet att komma in med önskemål om fotopunkter för fotomontagen.
- Om det finns möjlighet för delägarskap i verken för närboende medför detta i allmänhet en mer positiv inställning till projektet.
- Anlita experter inom särskilda områden. Experterna får sedan presentera sina resultat vid samrådsmötena.

Markägarfrågor

Hur vindkraftprojektören förankrar sitt projekt mot markägare är viktigt och i det arbetet ligger information och kommunikation mellan aktörerna. Till exempel kan andra vindkraftprojektörer ha planer för platsen och andra markägare kan vara intresserade av att låta etablera vindkraft på sin mark.

För att uppnå en bred och väl förankrad lösning behöver vindkraftprojektören kontakta markägare, kommuner och länsstyrelser på platsen. I samråd kan man sen diskutera lämpliga platser för vindkraftverk. Till sin hjälp har man olika dokument som ger vägledning. Till exempel har branschorganisationer som LRF gett ut broschyrer som *Vindkraftens affärshemligheter* och *Vindavtalet- En guide till överenskommelser om anläggningsarrangemang för vindkraft*. Även Metria har gett ut ett dokument *Stöd för vindkraftplanering* som ger råd för hur man kan hantera markfrågan.

Figur 2. I LRF:s broschyr *Vindkraftens affärshemligheter* finns exempel på hur beräkningen av ett område för vindupptagning kan gå till när flera markägare är inblandade.

Litteraturförteckning

1. Boverket. Vindkraftshandboken. Planering och prövning av vindkraftverk på land och i kustnära vattenområden, januari 2009.
2. Boverket. Vindkraften och landskapet, maj 2009.
3. Naturvårdsverket. Erfarenheter av vindkraftsetablering. Förankring, acceptans och motstånd Mikael Klintman & Åsa Waldo, 2008.
4. Naturvårdsverket. Vindkraftens miljöpåverkan – Resultat från forskning 2005–2007 inom kunskapsprogrammet Vindval, 2008.
5. Riksantikvarieämbetet. Sveriges kust- och skärgårdslandskap, Pernilla Nordström, 2003
6. Riksantikvarieämbetet. Kulturmiljö och vindkraft Pernilla Nordström, 2000
7. Naturskyddsföreningens - Rekommendationer för lokalisering av vindkraft
8. Naturskyddsföreningens - Påverka vindkraftetableringen i din kommun
9. LRF, Vindkraftens affärshemligheter.
10. Vindavtalet- En guide till överenskommelser om anläggningsarrende för vindkraft, november 2009.
11. Metria: Stöd för vindkraftplanering.
12. Svensk Energi, Etiska riktlinjer, september 2000.
(<http://svenskenergi.se/upload/Om%20oss/Föreningen/Filer/etiska.pdf>)
13. Vattenfall. Processen runt Lillgrund. Lillgrundsprocessen, utgiven 2009.
14. British Wind Energy Association Best Practice Guidelines for Wind Energy Development, 1994. (www.bwea.com/pdf/bpg.pdf).
15. British Wind Energy Association. Best Practice Guidelines: Consultation for Offshore Wind Energy Developments, 2002. (www.bwea.com/pdf/bwea-bpg-offshore.pdf).
16. Report on mechanism of social engineering, Bernhard Pelikan 2008. (Vattenkraft)